

Páll Viktória

A HIPERTANULÁS

Hogyan tanuljunk eredményesen e-learning képzésben?

Kézikönyv pedagógusok számára





© Páll Viktória 2011
Szerkesztette: Jakus Anita

ISBN 978-963-08-1327-3

Kiadja: Neteducatio Bt.
Budapest
Felelős kiadó: Pap Sára, ügyvezető igazgató

Budapest, 2011

Első kiadás

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített kiadásának jogát. A kiadó írásbeli engedélye nélkül sem a teljes mű, sem annak része, semmilyen formában - akár elektronikusan vagy mechanikusan, beleértve a fénymásolást és bármilyen adattárolást - nem sokszorosítható.

www.neteducatio.hu

Nézni - egy dolog. Látni, amit nézünk - egy másik dolog. Megérteni, amit látunk - egy harmadik dolog. Tanulni abból, amit megértettünk - ez már egy negyedik dolog. De cselekedni arra támaszkodva, amit tanultunk - ez az, ami valóban számít. /M. Dale Baughman/

Áttekintés

1. Miért fontos a technika?
2. Hogyan profitáljunk az elektronikus tanulásból?
3. Kulcsfogalmak
4. Hogyan épül fel egy e-learning tananyag?
5. A tanulásmódszertanról
6. A tanulást elősegítő tényezők:
 - 6.1. A környezeti feltételek
 - 6.2. Mikor tanuljunk?
 - 6.3. Mire lesz szükségünk a tanuláshoz?
7. A Hipertanulás – Hogyan?
 - 7.1. Hogyan dolgozzuk fel az elméleti részeket?
 - 7.1.2. A gondolattérkép módszere
 - 7.2. Hogyan dolgozzuk fel a gyakorlati részeket?
 - 7.3. A videók, kisfilmek feldolgozásának technikája
 - 7.4. A hanganyagok feldolgozása
8. Zárzó

1. Miért fontos a technika?

A pedagógusképzés legmegszokottabb formája a hagyományos, az ún. „face to face” tréningek. Éppen ezért az évek során a pedagógusokban kialakult az gyakorlat, hogy hogyan tudnak a tréningek során hatékonyan tanulni.

Azonban a társadalmi változásokkal az e-tanulás egyre jobban előtérbe kerül. Számítalan előnyére tekintettel nem kerülhetjük el azt, hogy a pedagógusképzésben is átvegye a szerepet, azonban teljesen más tanulási formát kíván meg. Az e-learning AKTÍV TANULÓI SZEREP-et feltételez, hiszen a tanuló aktív és inaktív módon, fokozatosan maga alkotja meg tudását vagy annak egy részét. Az új technológiák más gondolkodást igényelnek, kevesebb teret enged a memorizálásnak, és a kognitív stílusok kerülnek előtérbe. Az új tanulás jellemzésére többen használják a hipertanulás kifejezést. A szóösszetétel előtagja a rendszer igénybevételével történő tanulás gyorsaságára, és intenzív képességfejlesztő lehetőségeire utal.

Ahhoz, hogy sikerélményt érijünk el, el kell sajátítanunk azt a tanulási módszertant, mely hozzásegít az e-learning képzések eredményességéhez.

E kézikönyv célja, hogy segítséget nyújtson a pedagógus célcsoport számára készült e-learning képzések hatékony elsajátításához.

2. Hogyan profitáljunk az elektronikus tanulásból?

Mit várunk az e-learningtől?

- gyorsabb és hatékonyabb tanulást eredményezhet
- átalakul a tanulás időszerkezete, kimutatható az időmegtakarítás
- biztosítja a tanuló számára, hogy saját ütemében tanuljon

A pedagógus célcsoportnak szóló e-learning továbbképzések olyan többletanyagot tartalmaznak, amikhez általában a tréningeken nem juthatunk hozzá. Konkrét feladatokat, gyakorlatokat, játékokat, projekthálókat stb. tölthetünk le, melyeket akár átalakítás nélkül közvetlenül be tudunk építeni az óráinkba. Ezáltal megkönnyítik a mindennapi munkánkat.

Az e-learning tanulás kompetenciafejlesztő hatással van a felhasználóra.

Az internetes tanulási környezetben tanulók képesek lesznek:

- összeszedni és összerendezni a tényanyagot
- megkülönböztetni az elsődleges és másodlagos információkat,
- megkülönböztetni az okokat és az okozatokat,
- globális összehasonlításokat tenni,
- véleményt formálni és megvédeni azt
- önállóan megoldani a problémákat

(Kovács, 2007)

3. Kulcsfogalmak

Mindenekelőtt tisztában kell lennünk a következő fogalmakkal:

Mi is az az e-learning:

Az e-learning számítógéppel, illetve információs és kommunikációs technikával (IKT) támogatott tanulást jelent. Ahol web alapon folyik az oktatás számítógép segítségével, és egyesíti a távoktatást az informatikai technológiával.

Az elsajátítandó ismeret nem tréning, előadás vagy workshop keretében történik, melyen egyetlen ember adja át a megtanulandót.

Az interaktív elektronikus tananyag:

Az interaktív elektronikus tananyag jellemzően szöveges, hipertextes tananyagot jelent. A tananyag kiegészül képekkel, animációkkal, videókkal, hanganyaggal, tesztekkel, feladatokkal és kommunikációs lehetőségekkel.

4. Hogyan épül fel egy e-learning tananyag?

A korszerű e-learning tananyagok már nem „elektronikus lapozók”. A tananyag a szöveges elemeken kívül kiegészül képekkel, animációkkal, videókkal, hanganyaggal, tesztekkel, feladatokkal és kommunikációs lehetőségekkel. Ezáltal a tanulás hatékonyságának növelését, erősebb koncentráció kialakítását, a motiváció fenntartását célozza.

Az elméleti részeket gyakorlati elemek váltják fel.

- az elméleti részben előadásokkal, bemutatókkal, kisfilmekkel segítik az elsajátítást
- a gyakorlati elemek pedig az elmélettel összefüggő feladatok, tesztek, kisfilmek

Minden képzés valamilyen zárófeladattal végződik, ami lehet

- gyakorlatban megoldandó feladat, és annak az eredményének a bemutatása
- feleletválasztós teszt

A képzési anyag modulokra van osztva. Egy 10-15 órás képzés minimum 4-5 modulból áll. A modulokon belül a tananyag fejezetekre van osztva.

5. A tanulásmódszertanról

Egyedüli, mindenki számára tökéletes tanulási módszer nem létezik. Mindenkinél más módszer az eredményes, hiszen mindnyájan különbözünk egymástól, más tanulási szokásokat alakítottunk ki a főiskolás, egyetemista éveink során.

Vannak azonban olyan tényezők, melyek segítik az eredményes elsajátítást tanulási stílustól eltérően.

Mit vár az e-learning tananyag a tanulótól?


- bizonyos fokú önállóságot
- nagyfokú felelősségvállalást saját tanulása iránt

A hatékony tanulás meghatározói:


- A tanuláshoz való viszony (motiváltság, a tanulás öröme)
- Tanulási szokások, a hatékony tanulási technikák, módszerek ismerete
- A tanuláshoz szükséges alapképességek megléte és fejlődése




Tanulási stílusok az egyén reakciómódja szerint – Ön melyik típusba tartozik?

 **Tevékenyek (aktivisták):** Rájuk jellemző a konkrét tapasztalaton alapuló tanulás. Jobban megjegyzik a dolgokat, ha saját maguk éreznek rá az összefüggésekre. Aktívak az órán és szeretnek bekapcsolódni a helyzetgyakorlatokba, problémamegoldó feladatokba.


Elmélkedők, megfigyelők, asszimilátorok (reflektív stílusúak):

 Szeretnek a háttérben maradni, gyakran hallgatnak másokra és szívesen beépítik mások véleményét a sajátjukba. Értékelik a megalapozott döntéseket és ők is alaposan megvizsgálják, elemzik az eseményeket, mielőtt álláspontot határoznak meg. Szeretik a szívós, kemény munkával megoldható feladatokat. Gyakran tanulnak magányosan, csöndben könyvből. Erősségük a meggondoltság, alaposak és precízek, de emiatt nehezen hoznak döntéseket. Gyakran nem elég magabiztosak, ezért kerülnek a kockázatot.

Elméletiek, koncergáló (teorizáló, absztrakt stílusú tanulók):

 Tanulásuk során nagy szerepet kap a gondolkodás, különböző koncepciók megvizsgálása. Szeretnek logikusan lépésről-lépésre haladni. A logikusan felépített anyagot könnyebben tanulják, mint a leíró jellegűt. A tudományos megismerés jellemzi őket, szeretnek a dolgok mögé látni és megérteni alapjaiban a dolgokat. Gyakran használnak szimbólumokat. Az érzelmeiket nehezen kezelik, és hogy csak a hasonló stílusú tanulókkal tudnak együtt tanulni.

Gyakorlatiasak, divergálók (pragmatisták):

 Szeretnek aktívan, kísérletező módon tanulni, fontos szerepet kap a dolgok megváltoztatásának igénye a tanulásuk során. A tervek, gyakorlati feladatok kivitelezésében ügyesek, de az elméleti levezetésben gyengén teljesítenek. Gyakran követik az érzelmeiket, ezért gyorsan és magabiztosan reagálnak az ötletekre. Hajlamosak rá, hogy gyakorlati alkalmazási lehetőség nélkül bármit elutasítsanak. (Görbe, 2009.)

6. A tanulást elősegítő tényezők:

6.1. A környezeti feltételek

Az gondolnánk, hogy az e-learning tanulás helyszínét egyetlen körülmény befolyásolja, az pedig az internet hozzáférés. Ez valóban igaz, azonban a hatékony tanulást több tényező határozza meg – gondoljunk csak vissza a főiskolás/ egyetemista éveinkre! Nem tudunk tanulni olyan helyen, ahol folyamatosan elvonják a figyelmünket, például:

- internetkávézóban
- az iskola forgalmas helyein (ahol a diákok interneteznek, esetleg kollégáink beszélgetnek)
- a gyermekünk szobájában a gyermekünk társaságában, aki esetleg zenét hallgat, tévét néz
- a strandon a mobil internetünk segítségével stb.

Sokkal energiatakarékosabb ingerszegény környezetben zárt helyen tanulni.

- ha van rá lehetőségünk, tanuljunk egyedül egy szobában
- esetleg a könyvtárban, csendes környezetben



6.2. Mikor tanuljunk?

Az e-tanulás óriási előnye, hogy magunk választhatjuk meg, hogy mikor tanulunk.

Azonban

- vegyük figyelembe a napi beosztásunkat
- gondoljuk végig, hogy reggel, a délutáni órákban, vagy esetleg este vagyunk aktívabb tanulók
- próbáljuk meg úgy beosztani az időnket, hogy mindennap rendszeresen, ugyanabban az időben foglalkozzunk a tananyaggal
- úgy nem fogunk eredményeket elérni, ha közben a még előttünk álló teendőkre gondolunk (mosás, vasalás, takarítás), esetleg valamilyen tevékenység közbe iktatjuk a tanulást (például főzés közbe)

TIPP:Egyszerre ne próbáljuk az egész tananyagot elsajátítani, ne töltsünk vele egyszerre több időt 2 óránál, hiszen a számítógéppel történő tanulás esetén a figyelem maximális időtartama háromnegyed óra.



6.3. Mire lesz szükségünk a tanuláshoz?

- Internet elérhetőségre, élő és aktív email címre
- Egy alkalmas számítógépre, mely rendelkezik hangfállal, képes videót lejátszani
- Nyomtatóra, mellyel ki tudjuk nyomtatni a letölthető anyagokat – amennyiben kényelmesebb a nyomtatott anyaggal dolgozni
- Jegyzettömbre/füzetre, íróeszközre



7. A Hipertanulás – Hogyan?

Fontos, hogy mielőtt nekiállunk tanulni, idézzük fel eddigi ismereteinket a témával kapcsolatban. Próbáljunk ráhangolódni a tanulásra, tegyünk fel kérdéseket a témával kapcsolatban, keltsük fel érdeklődésünket a téma iránt.

Teremtsük meg a motivációt, gondoljuk végig, hogy milyen kompetenciáinkat fejlesztji majd a képzés, hogyan segíti majd a munkánkat.

Haladjunk a tananyaggal a modulok sorrendjében. Egy alkalommal csak egy modult dolgozzunk fel. A következő alkalommal csak úgy vágjuk bele az új részegységbe, hogy előtte átismételjük, átfutjuk az előzőeket.

7.1. Hogyan dolgozzuk fel az elméleti részeket?

1. Előzetes áttekintés: Célja, hogy elinduljon a gondolkodás folyamata.

Milyen lépések segítik az áttekintést:

- A képzés címe
- A tájékoztató a képzésről
- A minden egyes modulhoz tartozó tartalomjegyzék lehetőséget biztosít egy előzetes áttekintésre.

2. Kérdések megfogalmazása:

Az érdeklődés fenntartása szempontjából fontos, hogy kérdéseket tegyünk fel magunknak a képzés tartalmával kapcsolatban. Ezeket jegyzeteljük le, és legyen nálunk a képzés egésze alatt. Arra törekedjünk, hogy a kérdéseinkre a választ megkeressük a tananyagban. Hiszen önálló tanulóként magunknak kell megválaszolnunk azt a tananyag segítségével.

3. Aktív tanulás:

Ebben a részben szakaszonként dolgozzuk fel a tartalmakat. Ha valamit nem értünk meg elsőre, olvassuk el többször, lassabban.

Gondolkozzuk el az olvasottakon, próbáljunk következtetéseket megfogalmazni és összekapcsolni az eddigi ismereteinkhez. Hasznos, ha az előzőekben feltett kérdéseket megválaszoljuk menetközben.

TIPP:Próbáljuk meg kiemelni a szövegből a lényegét.

Erre számos technika létezik:

Jegyzeteljük ki a lényegét, hiszen a képzés nem letölthető részeit nem tudjuk kinyomtatni. Ezek képezik a törzsanyagot. A szöveg kijegyzetelése a legjobb módszerek egyike arra, hogy aktívak maradjunk tanulás közben, és ezáltal biztos ismeretekre tegyünk szert.

- Rajzoljunk ábrákat!
- Használjunk saját jelöléseket!
- Írjunk vázlatot! A vázlatkészítés technikája hasonló a jegyzetkészítéséhez, de a vázlatban csak a leglényegesebb momentumokra szorítkozunk. Csak kulcsszavakat, fogalmakat, adatokat emeljük ki benne, jól áttekinthető hierarchikus rendben. Jó vázlatot akkor tudunk készíteni, ha teljesen megértettük és már mélyen feldolgoztuk az anyagot. A jó vázlat sokban hasonlít a tartalomjegyzékhez. (De nem azonos azzal!)
- Alkalmazzuk a gondolatterkép módszerét! (a következő részben foglalkozom vele részletesen)
- A letölthető anyagokat nyomtassuk ki, emeljük ki bennük a lényegét!
- A jegyzeteinket és a letöltött anyagokat a nap folyamán többször átnézhetjük. Amikor készülünk a tanóra, akár már bele is építhetjük a tapasztalatokat, gyakorlati tudnivalókat az óravázlatunkba.

Fontos, hogy az így megtanultakat meg is jegyezzük. Tartsuk szem előtt, hogy beépüljön a hosszú távú memóriánkba. Az ismételtetés, kontextus keresés, és a mindennapi dolgainkkal való összekapcsolás elősegíti a bevésést. Továbbá segíthet, ha kritikusan fogjuk fel az olvasottakat, próbáljunk meg vitába szállni a tananyagkészítővel, kitalálni nehéz kérdéseket a témával kapcsolatban.



4. Önellenőrzés:

Érdeemes szövegrészenként megállni és átgondolni, felidézni az olvasottakat. Kérdéseket feltenni magunknak és megválaszolni azokat. Ha lehetőségünk van rá, mondjuk fel a tanultakat. Az egyes anyagrészek végén ellenőrző kérdéseket találhatunk, válaszoljuk meg azokat és csináljuk meg a feladatokat is.



5. Ismétlő áttekintés:

Egyénfüggő, hogy kinek hányszori ismétlés szükséges a tényleges megjegyzéshez.

(Görbe 2009. az ötlépcsős modell mintájára)

7.1.2. A gondolattérkép módszere

A gondolattérkép egyszerre ad lehetőséget asszociációra, téri ingerre, és csoportosításra, egészek alkotására, ezért rendkívül hatékony tanulási eszköz. Ha magunk alkottuk meg a vizuális elemeket, akkor megvalósul az aktív, saját részvétel. Az ábrán lehetőségünk van a hangsúlyok megfelelő alkalmazására is.

A Gondolattérkép módszer

- Hatékony grafikai technika, amely utat nyit az agy lehetőségeinek kihasználásához,
- Alkalmazható az emberi tevékenységek bármely területén, ahol tanulásra, tiszta gondolkodásra van szükség.

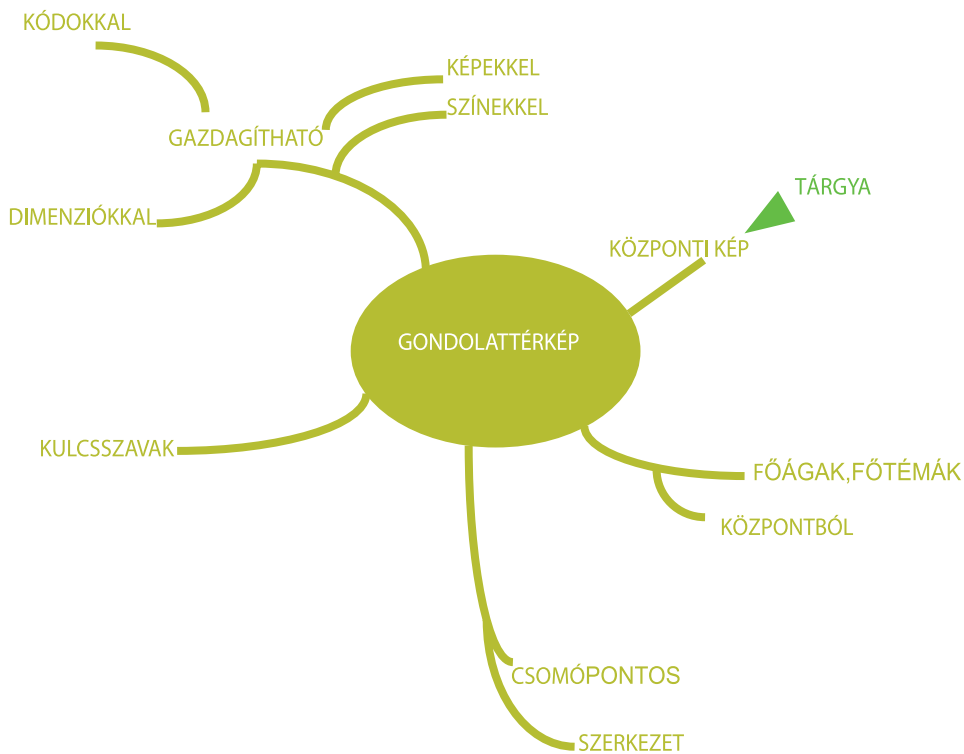
Egy gondolattérkép felépítése és jellemzői:

1. Tárgya egy központi képből kristályosodik ki
2. A fő témák a központból ágaznak ki
3. Az ágak tartalmaznak egy kulcsszót, amely nyomtatott betűvel egy kapcsolódó vonalon helyezkedik el. A fő ágakhoz kapcsolódnak a kevésbé fontos információk kisebb elágazásokon
4. Az ágak egy csomópontokkal kapcsolódó szerkezetet alkotnak
5. Gazdagítható színekkel, képekkel, kódokkal, dimenziókkal, hogy érdekesebb, szebb és személyesebb legyen (Gyarmathy, Gondolatok térképe)

Készítési módok:

- Papír, ceruza; tábla, kréta
- PPT -powerpoint számítógépes prezentációs program
- Speciális (számítógépes) programok

A gondolattérkép leírása, jellemzői



7.2 Hogyan dolgozzuk fel a gyakorlati részeket?

A gyakorlati részek legtöbbje letölthető, és olyan feladatokból áll, melyeket végig kell gondolnunk, esetleg ki kell próbálnunk a tanórán, és ennek eredményéről kell beszámolnunk. Ezért ezeket a gyakorlati elemeket akkor végezzük el, ha már az elméletet elsajátítottuk.

Hívjuk segítségül az elméleti rész elsajátítása során készített jegyzeteinket, ábráinkat, vázlateinkat!

A feladatok megoldása közben gondolkodhatunk azon, hogy ezeket a gyakorlatokat hogyan lehetne átdolgozni, úgy, hogy a diákjaink számára érdekesek, építő jellegűek legyenek.

A feladatokkal kapcsolatban konzultáljunk kollégáinkkal, hiszen lehet, hogy ezáltal jutnak eszünkbe olyan ötletek, melyeket beépíthetünk a tanórába.



7.3. A videók, kisfilmek feldolgozásának technikája

A tananyagban szemléltetésként, egy-egy módszer bemutatásaként alkalmaznak videókat. Ezek akkor érvényesülnek a legjobban, ha nem csak egy alkalommal szelektív figyelemmel megnézzük őket, esetleg bele-bele nézünk, hanem tudatosan feldolgozzuk őket.

A filmekhez a legtöbb esetben a tananyagban már találunk megfigyelési szempontokat, melyek hasznos kiindulási alapként szolgálnak a feldolgozáshoz.

Hogyan lehet feldolgozni a filmeket?

- Nézzük meg a filmet, és koncentráljunk arra a megfigyelési szempontra, amit a tananyagban megadtak!
- Többszöri megnézés után tegyünk fel kérdéseket, melyek megfogalmazódnak bennünk, és próbáljunk ezekre választ találni a videóban és tananyagban egyaránt.
- Amennyiben órarészletet látunk (a pedagógusoknak szóló képzésekben túlnyomó többségben ilyenekkel találkozunk), elemezzük a pedagógus módszerét és reakcióit, a gyerekek viselkedését.
- Gondoljuk végig, hogy hogyan csinálnánk másképp, vagy éppen, próbáljuk ki mi is a tanórán a látott gyakorlatot!

7.4. A hanganyagok feldolgozása

Amennyiben a képzés hanganyagot tartalmaz, nagyobb odafigyelést igényel.

- Ha a hanganyag segítve a megértést, szó szerint „felolvassa” a tananyagban írtakat, nem kíván akkora nagy koncentrációt a tanulótól.
- Ha vázlatra felépített hanganyagot hallunk, akkor az első hallgatáskor próbáljuk megkeresni a hanganyagban a tananyagban kiemelt vázlatpontokat, majd a következő hallgatás során arra fókuszáljunk, hogy milyen többletismerettel vannak kiegészítve ezek a pontok.
- Amennyiben csupán a hanganyagra támaszkodhatunk, akkor először magunknak kell megkeresnünk a kulcsmondatokat (ehhez lehet, hogy többszöri meghallgatásra lesz szükség), majd ezek a gondolatokra építve jegyzeteléssel tudjuk feldolgozni a hallottakat .



8.Zárszó

Remélem, hogy a kiadvány hasznos információt nyújtott Önnek ahhoz, hogy aktív hipertanulóvá váljon.

Azt, hogy mennyi információt sajátít el egy képzés anyagából, mennyi gyakorlati elemet hajt végre, alkalmazza-e a tanultakat a gyakorlatban, beépíti-e a tanórába, mind- mind az Ön döntése. Hiszen az e-learning megadja azt a szabadságot nekünk, hogy mi az, amivel gazdagítani akarjuk a tudásunkat.

Sok sikert kívánok Önnek az e-tanuláshoz!

PÁLL VIKTÓRIA

BIBLIOGRÁFIA

Gyarmathy Éva Gondolatok térképe, <http://www.diszlexia.hu/mindmaptani.pdf>

Kovács Ilma: Az elektronikus tanulásról, Holnap Kiadó, Bp. 2007.

Rétallérné Dr. Görbe Éva Tanulás felsőfokon, Tanulásmódszertan, Kísérleti Jegyzet ÁVF, Bp. 2009.

A neteducatio.hu olyan magas színvonalú, kimondottan pedagógusok igényeire fejlesztett e-learning képzési szolgáltatásokat nyújt, melyek megoldják az időhiányt, költséghatékonyak, növelik az informatikai ismereteket, interaktív módon segítik az elméleti tudás feldolgozását, és megalapozzák a gyakorlati ismeretek elsajátítását.

A pedagógusok számára az e-learning képzések alkalmazásával megnyíló világ előnyei:

- „időtakarékos” - mert bármikor, a kedvenc otthoni fotelunkból is elvégezhető
- „intézménybarát” – mert nem kell helyettesítést alkalmazni tanulás alatt
- „költséghatékony” - mert a tandíjon kívül, nincsen utazás, szállás, étkezési pluszköltség
- „családbarát” - mert egy vasárnapi ebéd sem marad el a távollét miatt
- „magas szakmai színvonalú” – mert cégfilozófiánk alapköve a minőségi tartalomszolgáltatás
- „rugalmas” – a tananyagok a hallgatók igényének megfelelő ritmusban hallgathatóak
- „hatékony” – mert tanulásunkat nem kell a többiek üteméhez igazítani
- „felhasználóbarát” – mert alapvető informatikai ismeretekkel elsajátítható a tananyag
- „érdekes” – mert interaktív, újszerű megközelítésben dolgozza fel a szakmai anyagokat
- „hasznos” – mert gyakorlatorientált, csoportfoglalkozásba, tanórába jól illeszthető ötletekkel
- „gyors” – mert nem kell kivárnunk, míg összeáll egy képzési csoport, egy fő is tanulhat

A neteducatio.hu képzésajánlata pedagógusok részére:

- Az IPR gyakorlati megvalósítása - óvoda
- Az IPR gyakorlati megvalósítása - általános iskola
- Az IPR gyakorlati megvalósítása - középiskola
- Egyéni Fejlesztési Terv az integrációs pedagógiai gyakorlatban
- Kulcs a kompetenciákhoz- Az integráció Kompetenciafejlesztés tükrében
- Hogyan ismerjem meg?- A tanuló megismerésének elmélete és gyakorlata
- Az alapkészségek fejlődésének támogatása a DIFER programcsomag használatával

- **Részletek és jelentkezés a www.neteducatio.hu oldalon!**

